

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
TREBALL DE FI DE MÀSTER

Coordinació: BARALLAT GIMENO, EVA

Any acadèmic 2022-23

Informació general de l'assignatura

Denominació	TREBALL DE FI DE MÀSTER															
Codi	14072															
Semestre d'impartició	INDEFINIDA															
Caràcter	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Grau/Màster</th> <th>Curs</th> <th>Caràcter</th> <th>Modalitat</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Màster Universitari en Recerca en Salut</td> <td>2</td> <td>OBLIGATÒRIA</td> <td>Semipresencial</td> </tr> </tbody> </table>				Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat	Màster Universitari en Recerca en Salut	2	OBLIGATÒRIA	Semipresencial				
Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat													
Màster Universitari en Recerca en Salut	2	OBLIGATÒRIA	Semipresencial													
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	12															
Tipus d'activitat, crèdits i grups	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Tipus d'activitat</th> <td colspan="3">TFM</td> </tr> <tr> <th>Nombre de crèdits</th> <td colspan="3">12</td> </tr> <tr> <th>Nombre de grups</th> <td colspan="3">1</td> </tr> </thead> </table>				Tipus d'activitat	TFM			Nombre de crèdits	12			Nombre de grups	1		
Tipus d'activitat	TFM															
Nombre de crèdits	12															
Nombre de grups	1															
Coordinació	BARALLAT GIMENO, EVA															
Departament/s	INFERMERIA I FISIOTERÀPIA, MEDICINA, -SENSE DEPARTAMENT-															
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	37,5h seminaris, 200h treball autònom, 62,5h tutories, en total 300 hores de dedicació.															
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.															
Idioma/es d'impartició	Castellà, català, anglès															
Distribució de crèdits	Distribució dels 12 crèdits ECTS: Activitats presencials (33,3%), activitats no presencials (66,7%).															

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
BARALLAT GIMENO, EVA	eva.barallat@udl.cat	,75	
ESCOBAR BRAVO, MIGUEL ANGEL	miguel.escobar@udl.cat	1,12	
GOMEZ ARBONES, XAVIER	xavier.gomez@udl.cat	,75	
LAVEDAN SANTAMARIA, ANA	ana.lavedan@udl.cat	1,5	
LEGIDO QUIGLEY, HELENA	helena.legido@udl.cat	,38	
MATEOS GARCIA, JOSE TOMAS	josestomas.mateos@udl.cat	1,12	
PUIG RIBERA, ANNA	annam.puig@uvic.cat	,38	
RUBI CARNACEA, FRANCESC JOSEP	francesc.rubi@udl.cat	,75	
RUBINAT ARNALDO, ESTHER	esther.rubinat@udl.cat	2,25	
VALENZUELA PASCUAL, FRANCESC	fran.valenzuela@udl.cat	,75	
VAQUÉ CRUSELLAS, CRISTINA	cristina.vaque@uvic.cat	,38	

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
YILDIRIM , MELTEM	meltem.yildirim@uvic.cat	1,12	

Informació complementària de l'assignatura

Quan s'han cursat tots els crèdits d'un Màster, cal elaborar i defensar públicament un treball final per a obtenir l'acreditació corresponent. El treball, conseqüència directa del que s'ha après al llarg dels cursos del Màster, consisteix en el desenvolupament, presentació i defensa pública davant el Tribunal Universitari d'un projecte de fi de Màster, consistent en un exercici d'integració dels continguts formatius rebuts i les competències adquirides al llarg de tota la titulació.

Aquest treball serà un estudi d'investigació que es realitzarà de forma individual i que ha d'estar emmarcat en una de les especialitats ofertes al màster. D'aquesta manera, l'especialitat escollida, serà la que consti posteriorment en el títol acadèmic. Aquest treball haurà d'estar desenvolupat sobre la base de la guia de presentació del TFM i tutoritzat per un professor o professora del màster, seguint el procediment de l'Annex 1

Prerequisits:

- Només podrà superar-se si s'han aprovat totes les assignatures obligatòries del títol.

Objectius acadèmics de l'assignatura

Resultats d'aprenentatge:

- Saber aplicar i integrar els seus coneixements, la comprensió d'aquests, la seva fonamentació científica i les seves capacitats de resolució de problemes en entorns nous i definits de forma imprecisa, incloent contextos de caràcter multidisciplinari tant investigadors com professionals altament especialitzats.
- Haver desenvolupat l'autonomia suficient per a participar en projectes d'investigació i col·laboracions científiques o tecnològiques dins del seu àmbit temàtic, en contextos interdisciplinaris i, si s'escau, amb un alt component de transferència del coneixement.

Competències

Competències bàsiques:

- CB1 Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context d'investigació

Competències generals:

- CG6. La persona titulada amb el màster en recerca en salut ha de tenir habilitat per treballar en grups multidisciplinaris d'investigació en salut tant nacional com internacional.

Competències específiques:

- CE1: La persona titulada amb el màster en recerca en salut ha de ser capaç de descriure els dissenys metodològics utilitzats en les investigacions en salut, tant quantitatives com qualitatives.
- CE2 La persona titulada amb el màster en recerca en salut ha de ser capaç d'internalitzar i aplicar els principis ètics en recerca clínica, prendre decisions sobre la base d'aquests principis en situació de conflicte, així com conèixer les seves limitacions

- CE3 La persona titulada amb el màster en recerca en salut ha de ser capaç de dissenyar preguntes d'investigació sobre àrees d'incertesa de la pràctica clínica.
- CE4 La persona titulada amb el màster en recerca en salut ha de ser capaç de descriure les principals fonts d'informació basada en l'evidència, tant en resultats de recerca quantitativa com qualitativa.
- CE5: La persona titulada amb el màster en recerca en salut ha de ser capaç d'emprar instruments d'avaluació crítica d'articles d'investigació qualitius i quantitius.
- CE6: La persona titulada amb el màster en recerca en salut ha de tenir coneixements i aplicar el llenguatge d'escriptura científica en la comunicació de resultats de salut.
- CE7: La persona titulada amb el màster en investigació en salut ha de ser capaç de descriure i aplicar les tècniques més habituals per a explorar i analitzar les dades, les relacions entre variables o categories i el contrast d'hipòtesi tant en recerca quantitativa com qualitativa.
- CE8: La persona titulada amb el màster en recerca en salut ha de ser capaç de dissenyar un projecte d'investigació en l'àmbit de la salut dins d'un context específic.
- CE9. La persona titulada amb el màster en recerca en salut ha de formular i identificar problemes de salut i aplicar les teories i tècniques concretes per a la seva anàlisi.

Eixos metodològics de l'assignatura

Activitat formativa: Seminaris (Aprenentatge orientat a projectes)

Hores: 1.5 ECTS X 25 H = 37.5

Percentatge de presencialitat: 100%

Activitat formativa: Treball individual de l'alumne (lectures, cerques d'informació, preparació del projecte, presentació i defensa pública del projecte)

Hores: 8 ECTS X 25 H = 200

Percentatge de presencialitat: 0%

Activitat formativa: tutories

Hores: 2.5 ECTS X 25 H = 62.5

Percentatge de presencialitat: 50%

TOTAL CRÉDITS: 12 ECTS

TOTAL HORES: 300

Pla de desenvolupament de l'assignatura

- Del 28 d'octubre al 18 de novembre: lliurament del preprojecte i la sol·licitud de tutela, disponible en l'annex 1, a l'activitat que s'obrirà per a tal fi al campus virtual.
- Del 21 al 25 de novembre: la comissió del màster estudiarà les propostes i es realitzarà l'assignació de tutors i tutores.
- El 29 de novembre: es publicarà la llista provisional d'alumnes i tutors.
- Del 1 al 2 de desembre: s'establirà un període d'incidències i reclamacions.
- El 13 de desembre: es publicarà la resolució definitiva d'alumnes, tutors i projecte a desenvolupar.
- La presentació del TFM es realitzarà en els períodes compresos entre el 21 de febrer i el 3 de març, entre el 20 a 30 de juny o bé entre el 2 al 20 d'octubre de 2023. El període 21 de febrer a 3 de març es considera període extraordinari.

- Excepcionalment podran modificar-se les dates si està degudament justificat.
- Per a la defensa davant el Tribunal serà necessari lliurar l'autorització i els documents inclosos en l'Annex 2.

Designació del tutor o tutora:

Els professors i professores que poden tutoritzar el Treball Final de Màster, són tots els de la titulació. L'alumne o alumna podrà proposar al professor o professora que consideri oportú fora de la titulació, però sempre hi haurà una codirecció amb algun professor o professora del Màster.

Sistema d'avaluació

Assistència y participació en seminaris i tutories

Percentatge: 15%

Preparació del treball escrit

Percentatge: 50%

Exposició i defensa pública del Treball Fi de Màster

Percentatge: 35%

L'assignació de Matrícula d'Honor, es reserva pel període ordinari de 20 a 30 de juny. En cas de no assignar-se en aquest període, podrà assignar-se en el següent període ordinari (2 al 22 d'octubre).

Bibliografia i recursos d'informació

Bibliografia bàsica

- Rodríguez, ML, Llanes, J (2013). Cómo elaborar, tutorizar y evaluar un TFM. Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya http://www.aqu.cat/doc/doc_18533565_1.pdf

Metodologia de la recerca quantitativa en salut

- Argimon Pallars JM, Jiménez Villa J. Métodos de investigación clínica y epidemiológica. Tercera edición. Elsevier Espanya S.A. Madrid 2004.
- Bowling, A. Research methods in health. Investigating health and health services. Open University Press. McGraw-Hill Education. Second Edition. New York 2001.
- Burns, N; Grove, SK. Investigación en enfermería. 3ª ed. Madrid. Elseiver España, 2004
- Contandriopoulos A P, et al. Preparar un proyecto de investigación. SG Editores S.A: Barcelona 1991.
- Gordis, L. Epidemiología. Tercera Edición. Elsevier Espanya S.A. Madrid 2005.
- Mateo, M; Kirchhoff, K. Research of Advanced practice nurses. Springer Publishing company. New York. 2009
- Porta, M. Dictionary of Epidemiology. Oxford University Press. New York. Fifth Edition. 2008.
- Pardo de Vélez G, Cedeño Collazos M. Investigación en salud. Factores sociales. Mc Graw-Hill Interamericana S.A. Colombia 1997.
- Polit, D.F. Investigación científica en ciencias de la salud. Principios y métodos. 6ª ed. México. McGraw-Hill Interamericana, 2000
- Silva Ayçaguer L C. Muestreo para la investigación en ciencias de la salud. Ediciones Díaz de Santos S.A: Madrid 1993.
- Silva Ayçaguer L C. Diseño razonado de muestras y captación de datos para la investigación sanitaria. Ediciones Díaz de Santos S.A: Madrid 2000.

- Silva Ayçaguer L C. Cultura estadística e investigación científica en el campo de la salud: una mirada crítica. Ediciones Díaz de Santos S.A: Madrid 1997.

Metodología de la recerca qualitativa en salut

Llibres

- ALGUACIL, J. (2011): Cómo se hace un trabajo de investigación en Sociología. Madrid, Los libros de la Catarata.
- ÁLVAREZ-GAYOU, J. L. (2003): Cómo hacer investigación cualitativa. Fundamentos y metodología. Barcelona, Paidós.
- ANDER-EGG, E. (1990): Técnicas de Investigación Social. México, El Ateneo.
- BERNARD, M., PHILLIPS, J., MACHIN, L. & DAVIES, V. H. (2000): Women Ageing. Changing Identities, Challenging Myths. London, Routledge.
- BRYMAN, A. And BURGESS, R. G. (1994): Analysing Qualitative Data. London, Routledge.
- CATANI, M. (1982): Tante Suzanne. Paris, Meridiens.
- CORBETA, P. (2003): Metodología y técnicas de investigación social. Madrid, McGraw Hill.
- COSER, L. (ed)(1963): Sociology Through Literature. Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- DELGADO, J. M. y GUTIÉRREZ, J. (1994): Métodos y técnicas cualitativas de investigación social. Madrid, Síntesis.
- DENZIN, N. K. (1997): Interpretative Ethnography: Ethnographic Practices for the Twenty-first Century. Thousand Oaks, Sage.
- FERRAROTI, F. (1990): La historia y lo cotidiano. Buenos Aires, Editorial de América Latina.
- FOOTE, W. (ed)(1991): Participatory Action Research. London, Sage.
- GARCÍA FERRANDO, M. (1994): Socioestadística. Madrid, Alianza.
- GARCÍA FERRANDO, M.; IBÁÑEZ, J. y ALVIRA, F. (1986): El análisis de la realidad social. Madrid, Alianza.
- GLASER, R. And STRAUSS, A. (1967): The Discovery of Grounded Theory. Chicago, Aldine Publishing.
- GOLDTHORPE, J. H. (2000): On Sociology: Numbers, Narratives, and the Integration of Research and Theory. Oxford University Press.
- LANDETA, J. (1999): El método Delphi. Madrid, Ariel.
- LINCOLN, Y. S. and GUBA, E. G. (1985): Naturalistic Inquiry. Beverly Hills, Sage.
- MARINAS, J. M. y SANTAMARINA, C. (1993): La historia oral: métodos y experiencias. Madrid, Debate.
- MATUS, G. y MOLINA, F. (2006): Metodología cualitativa: un aporte de la Sociología para investigar en Bibliotecología. Valparaíso, Universidad de Playa Ancha.
- MILLER, R. L. (2000): Researching Life Stories and Family Histories. Thousand Oaks, Sage.
- MOLINA, F. (2002): Sociología de la Educación Intercultural. Vías alternativas de investigación y debate. Buenos Aires, Lumen.
- PENNEF, J. (1991): Le methode biographique. Paris, Colin.
- PUJADAS, J. J. (1992): El método biográfico. Madrid, CIS.
- RUIZ OLABUÉNAGA, I. (1999): Metodología de la investigación cualitativa. Bilbao, Universidad de Deusto.
- SILVERMAN, D. (1997): Qualitative Research. London, Sage.
- SLADE, S.G. & MOLLOY, E. (2009): 'Listen to me, tell me': a qualitative study of partnership in care for people with non-specific chronic low back pain. Clinical Rehabilitation. SAGE Publications.
- STRAUSS, A. and CORBIN, J. (1990): Basics of Qualitative Research. Newbury Park, CA, Sage.
- TESCH, R. (1990): Qualitative Research: Analysis Types and Softward Tools. London, Falmer Press.
- TYLOR, S. J. y BOGDAN (1986): Introducción a los métodos cualitativos. Buenos Aires, Paidós.

Articles i revistes

- BLASCO, T. & OTERO, L (2008): Tecnicas cualitativas: La entrevista (I). Nure Investigación, num. 33.
- BLASCO, T. & OTERO, L (2008): Tecnicas cualitativas: La entrevista (II). Nure Investigación, num. 34.
- CALLEJO-GALLEGO, J. (2002): Observación, entrevista y grupo de discusión: el silencio de tres prácticas de investigación. Revista Española de Salud Pública, vol. 76, núm. 5.
- COLECTIVO IOÉ (2010): ¿Para qué sirve el grupo de discusión? Una revisión crítica del uso de técnicas grupales en los estudios sobre migraciones. En: Empiria - Revista de Metodología de Ciencias Sociales, núm. 19. UNED.

- COLECTIVO IOÉ (2003): Investigación acción participativa: propuesta para un ejercicio activo de la ciudadanía. Conferencia: Encuentro de la Consejería de Juventud. Córdoba, junio de 2003.
- CORBIN, J. & Strauss, A. (1990): "Grounded Theory Research: Procedures, Canons, and Evaluative Criteria", a *Qualitative Sociology*, 13 (1): 3-21.
- DE AGUILERA, M. i PINDADO, J. (2006): "Nuevos enfoques en comunicación y salud: perspectivas de investigación", a *Comunicar*, 26: 13-20.
- ICPHR (2013): Position Paper 1: What is Participatory Health Research? Version: Mai 2013. Berlin, International Collaboration for Participatory Health Research
- ÍÑIGUEZ, L. (1999): "Investigación y evaluación cualitativa", en *Atención Primaria*. Vol. 23, núm. 8: 496-502.
- WALL, S. (2015): "Focused Ethnography: A Methodological Adaption for Social Research in Emerging Contexts", a *Forum: Qualitative Social Research (FQS)*. Vol 16 (1): art. 1.

Cerca i gestió de la informació

Llibres

- Cueva Martin A. *Fonts d'informació en ciències de la salut*. València: Universitat de València; 2001.
- Faus Gabandé F. *Búsquedas bibliográficas en bases de datos: primeros pasos en investigación en ciencias de la salud*. Barcelona: Elsevier; 2013.
- The Joanna Briggs Institute. *Joanna Briggs Institute Reviewers' Manual: 2014 edition*. The Joanna Briggs Institute. 2014.
- The Joanna Briggs Institute. *The Joanna Briggs Institute Reviewers' Manual 2015: Methodology for JBI scoping reviews*. Joanna Briggs Institute. 2015.
- Institute of Medicine (US) Committee on Standards for Systematic Reviews of Comparative Effectiveness Research. *Finding What Works in Health Care: Standards for Systematic Reviews*. Eden J, Levit L, Berg A, Morton S, editors. Washington DC: National Academies Press (US); 2011.

Articles

- McGowan J, Sampson M. Systematic reviews need systematic searchers. *J Med Libr Assoc*. 2005;93(1):74-80.
- Wu YP, Aylward BS, Roberts MC, Evans SC. Searching the scientific literature: Implications for quantitative and qualitative reviews. *Clin Psychol Rev*. Elsevier Ltd; 2012;32(6):553-7.
- Hilbert F, Barth J, Gremm J, Gros D, Haiter J, Henkel M, et al. Coverage of academic citation databases compared with coverage of scientific social media. *Online Inf Rev*. 2015;39(2):255-64.
- Bramer WM, Giustini D, Kramer BM, Anderson P. The comparative recall of Google Scholar versus PubMed in identical searches for biomedical systematic reviews: a review of searches used in systematic reviews. *Syst Rev*. 2013;2(1):115.
- Boeker M, Vach W, Motschall E. Google Scholar as replacement for systematic literature searches: good relative recall and precision are not enough. *BMC Med Res Methodol*. 2013;13(1):131.
- Kable AK, Pich J, Maslin-Prothero SE. A structured approach to documenting a search strategy for publication: A 12 step guideline for authors. *Nurse Educ Today*. Elsevier Ltd; 2012;32(8):878-86.
- McGrath JM, Brown RE, Samra H a. Before You Search the Literature: How to Prepare and Get the Most Out of Citation Databases. *Newborn Infant Nurs Rev*. Elsevier Inc.; 2012;12(3):162-70.
- Vardakas KZ, Tsopanakis G, Pouloupoulou A, Falagas ME. An analysis of factors contributing to PubMed's growth. *J Informetr*. Elsevier Ltd; 2015;9(3):592-617.
- De Groot SL, Raszewski R. Coverage of Google Scholar, Scopus, and Web of Science: A case study of the h-index in nursing. *Nurs Outlook*. Elsevier Ltd; 2012;60(6):391-400.
- Bartels EM. How to perform a systematic search. *Best Pract Res Clin Rheumatol*. Elsevier Ltd; 2013;27(2):295-306.
- Sampson M, McGowan J, Cogo E, Grimshaw J, Moher D, Lefebvre C. An evidence-based practice guideline for the peer review of electronic search strategies. *J Clin Epidemiol*. Elsevier Inc; 2009;62(9):944-52.
- Falagas ME, Pitsouni EI, Malietzis GA, Pappas G. Comparison of PubMed, Scopus, Web of Science, and Google Scholar: strengths and weaknesses. *FASEB J*. 2007;22(2):338-42.
- Valderrama-Zurián J-C, Aguilar-Moya R, Melero-Fuentes D, Aleixandre-Benavent R. A systematic analysis of duplicate records in Scopus. *J Informetr*. Elsevier Ltd; 2015;9(3):570-6.

- Haddaway NR, Collins AM, Coughlin D, Kirk S. The Role of Google Scholar in Evidence Reviews and Its Applicability to Grey Literature Searching. *PLoS One*. 2015;10(9):e0138237.
- Moher D, Liberati A, Tetzlaff J, Altman DG. Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement. *PLoS Med*. 2009 Jul 21;6(7):e1000097.

Elaboració i gestió de projectes

Llibres

- Álvarez Cáceres R. El método científico en las ciencias de la salud. Las bases de la investigación biomédica. Madrid: Díaz de Santos, 1996.
- Armigón Pallás JM, Jiménez Villa J. Métodos de investigación clínica y epidemiológica. 4ª ed. Barcelona: Elsevier; 2009
- Fortin MF. El proceso de investigación: de la concepción a la realización. México: McGraw Hill; 1999.
- Gerrish K, Lacey A. Investigación en enfermería. Madrid: McGraw Hill; 2008.
- Icart MT, Fuentelsaz C, Pulpón AM. Elaboración y presentación de un proyecto de investigación y una tesina. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2000.

Articles i revistes

- Agencia de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca [Internet]. Barcelona: Gencat, 2016. Disponible en: <http://agaur.gencat.cat/ca/inici/>
- Agencia Española del Medicamento [Internet]. Madrid: MSSSI, 2016. Disponible en: <http://www.aemps.es>
- Clinicaltrials.gov. A service of the U.S. National Institutes of Health [Internet]. Bethesda: NIH, 2016. Disponible en: <http://www.clinicaltrials.gov>
- Cobos-Carbó A, Augustovski F. Declaración CONSORT 2010: actualización de la lista de comprobación para informar ensayos clínicos aleatorizados de grupos paralelos. *Med Clin*. 2011;137(5):213–215
- Cobos-Carbó, A. Ensayos Clínicos aleatorizados (CONSORT). *Med Clin*. 2005;125 (Supl 1): 21-7
- Código de Nuremberg [Internet]. Disponible en: <http://www.bioeticanet.info/documentos/Nuremberg.pdf>
- Conjunto de datos del registro de ensayos de la OMS. Plataforma de registros Internacionales de ensayos clínicos. [Internet]. Ginebra: OMS. Disponible en: <http://www.who.int/ictrp/network/trds/es/>
- CONSORT. Transparent reporting of trials [Internet]. Ottawa: The CONSORT Group, 2016. Disponible en: <http://www.consort-statement.org/>
- Convocatorias y Ayudas Acción Estratégica de Salud del Instituto de Salud Carlos III [Internet]. Madrid: ISCIII, 2016: <http://www.isciii.es/ISCIII/es/contenidos/fd-investigacion/fd-financiacion/convocatorias-ayudas-accion-estrategica-salud.shtml>
- Declaración de Helsinki de la AMM. Principios éticos para la investigación médica en seres humanos [Internet]. Helsinki: AMM; 1964. Disponible en: [http://www.wma.net/es/30publications/10policias/b3/index.html.pdf?print-media-type&footer-right=\[page\]/\[toPage\]](http://www.wma.net/es/30publications/10policias/b3/index.html.pdf?print-media-type&footer-right=[page]/[toPage])
- Dranseika V, Piasecki J, Waligora M. Relevant Information and Informed Consent in Research: In Defense of the Subjective Standard of Disclosure. *Sci Eng Ethics*. 2016; 20.
- El Informe Belmont. Principios y guías éticos para la protección de los sujetos humanos de investigación. Comisión nacional para la protección de los sujetos humanos de investigación biomédica y del comportamiento. [Internet]. Disponible en: <http://www.bioeticaunbosque.edu.co/Articulos/Documentos/Informe%20Belmont.pdf>
- Galende, I. La ética en investigación clínica: la Declaración de Helsinki-Seúl 2008. *Jano*. 2009; 1754:35-40.
- Icart MT, Pulpón AM. Cómo cumplimentar una solicitud de un proyecto de investigación en ciencias de la salud. *Aten Primaria* 2000; 25(8):126-39.
- Información relativa a los Comités de Ética de la Investigación con medicamentos (CEIm) [Internet]. Madrid: MSSSI; 2015. Disponible en: <http://www.msssi.gob.es/profesionales/farmacia/ceic/home.htm>
- Investigación clínica y Bioética (ICB digital) [Internet]. Madrid: SEFC; 2015. Disponible en: <http://www.icf.uab.es/icbdigital/>
- Mazzanti, MA. Declaración de Helsinki, principios y valores en juego en investigación médica con seres humanos. *Rev Bioética*. 2011; 6(11): 125-44.
- Miller M, Kearney N. Guidelines for clinical practice: development, dissemination and implementation. *International*. *Int J Nurs Stud*. 2004; 241:813-821.

- Modelo de hoja de información al sujeto participante del ensayo clínico. Madrid: MSSSI. Disponible en: <http://www.msssi.gob.es/profesionales/farmacia/ceic/pdf/hojaInfoPaciente.pdf>
- Moher D, Schulz KF, Altman DG. The CONSORT statement: revised recommendations for improving the quality of reports of parallel group randomised trials. The CONSORT Group. *Lancet*. 2001;357:1191-94.
- Normas de Buena Práctica Clínica . Guía de ICH. [Internet]. Madrid: MSC; 2008. Disponible en: http://www.aemps.gob.es/industria/inspeccionBPC/docs/guia-BPC_octubre-2008.pdf
- Oxford-Centre of Evidence Based Medicine. Asking focused questions [Internet]. Oxford: CEBM; 2016: Disponible en: <http://www.cebm.net/asking-focused-questions/>
- Palmar A. Los fines de la investigación: hipótesis y objetivos. *Nure Investigación*. 2004; 4:1-3.
- Pulido A, Palomino PA, Drías A. Elaboración del proyecto de investigación. *Matronas Profesión*. 2004; 5(15):23-29.
- Von Elm E, Altman DG, Egger M, et al. Declaración de la Iniciativa STROBE (Strengthening the Reporting of Observational studies in Epidemiology): directrices para la comunicación de estudios observacionales. *Gac Sanit*. 2008;22(2):144-50.

Anàlisi de dades en la recerca en salut 1

- Abella F, Fajó M, Gómez X, March J, Sorribas A. Metodología estadística en ciencias de la salud. Del diseño del estudio al análisis de los resultados. Edicions de la UdL y F.V. Libros Eines 26, 2001.
- Argimón Pallás JM, Jiménez Villa J. Métodos de investigación aplicados a la atención primaria. Mosby/Doyma. Barcelona, 1994.
- Armitage P, Berry G. Estadística para la investigación biomédica. Ediciones Doyma. Barcelona, 1992.
- Hulley SB, Cummings SR. Diseño de la investigación clínica. Un enfoque epidemiológico. Ediciones Doyma. Barcelona, 1993.
- Woolson RF. Statistical methods for the analysis of biomedical data. John Wiley & Sons. Chichester, 1987.

Comunicació i transferència dels resultats de la recerca en salut

Llibres

- Alfaro R. Pensamiento crítico y juicio clínico en enfermería. Barcelona: Ed. Masson; 2009.
- Icart-Isem MT, Pulpón AM, editors. Cómo elaborar y presentar un proyecto de investigación, una tesina y una tesis. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona; 2012.

Articles i revistes

- Abad E, Monistrol O, Altarribas E, Paredes A. Lectura crítica de la literatura científica. *Enferm Clín*. 2003;13(1):32-40.
- Berra S, Elorza-Ricart JM, Estrada MD, Sánchez E. Instrumento para la lectura crítica y la evaluación de estudios epidemiológicos transversales. *Gac Sanit*. 2008;22(5):492-7.
- Erren TC, Cullen P, Erren M, Bourne PE. Ten Simple Rules for a Good Poster Presentation. *PLoS Comput Biol*. 2007;3:e102.
- Gómez Ortega OR, Amaya Rey MC. ICRESAI-IMeCI: instrumentos para elegir y evaluar artículos científicos para la investigación y la práctica basada en evidencia. *Aquichan*. 2013;13(3):407-420.
- Navarro Puerto MA, Ruiz Romero F, Reyes Domínguez A, Gutiérrez Ibarlucea I, Hermosilla Gago T, Alonso Ortiz del Río C, et al. ¿Las guías que nos guían son fiables? Evaluación de las guías de práctica clínica españolas. *Rev Clin Esp*. 2005;205(11):533-540.